

Нарешті, для тих, хто пережив травму, зазвичай спостерігається значне зниження інтересу до діяльності, яка раніше приносила задоволення. Наслідки війни значною мірою впливають на страждання між поколіннями, причому жінки та діти є особливо вразливими в ці часи. Це підкреслює важливість надання довгострокової медичної та психологічної підтримки постраждалим сім'ям, зосереджуючись на реабілітації та зціленні [2].

Проблема реабілітації психосоматичного та психосоціального благополуччя населення України передусє трикутнику медичної, психологічної та соціальної допомоги. Цей процес реабілітації особливо важкий і трудомісткий. Однак надзвичайно важливо віддати пріоритет ранньому виявленню та втручанню, щоб запобігти поширенню ПТСР серед осіб, які зазнали травми [3].

Список використаних джерел

1. Лукомська С. Особливості психологічних травм російсько-української війни у контексті євроінтеграційних процесів. Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. 2022. Спецвипуск. С. 78-85
2. Максимова Н.Ю. Психологічна травма як чинник адиктивної поведінки. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені ГС Костюка НАПН України. 2017. Т. XI. Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. К.: ТОВ «Талком». Випуск 15. С. 292-298
3. Музиченко І. В. Психологічна травма: аналіз проблеми та шляхи подолання. Роль психологічної служби системи вищої освіти України у час суспільних трансформацій : матер. Всеукр. наук.-практ. нонф. (Львів, 19- 20 травня 2017 р.) Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. С.119-123.
4. Посттравматичний стресовий розлад у військових: симптоми і прояви. Район. Медицина. URL: <https://medicine.rayon.in.ua/news/496428-posttravmatichniystresoviy-rozlad-u-viyskovikh-simptomi-i-proyavi>.

УСЛАВЛЕНІ ІМЕНА ПОЛТАВЩИНИ: БОГАЄВСЬКИЙ ОВКСЕНТІЙ ТРОХІМОВИЧ (1848-1930) — УКРАЇНСЬКИЙ ХІРУРГ, ДОКТОР МЕДИЦИНИ, НАУКОВЕЦЬ, ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ.

В.М. Закалюжний

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Народився Овксентій Трохимович Богаєвський 25 грудня 1848 року у селі Устивиця Миргородського повіту Полтавської губернії у дворянській родині. Рано навчився грамоті. Його батько, Трохим Богаєвський, був донським козаком, який отримав дворянський титул за "помилкову" службу (25 років), у царській армії. Всі четверо його синів здобули освіту, двоє

стали лікарями. Овксентій спочатку закінчив у Миргороді 3-класне училище, потім повітове, а згодом і Полтавську класичну гімназію. Великий вплив на нього в юнацькі роки справила постать вчителя і письменника-демократа Анатолія Свидницького, відомого нащадкам по роману-хроніці «Люборацькі», якого по праву називали енциклопедією тогочасного життя [1-5].

У 1869 році Овксентій Богаєвський разом із другом дитинства Іваном Зубковським вступає на медичний факультет Київського університету. На весь випуск О. Богаєвський один дістав дозвіл на проходження курсів удосконалення при Санкт-Петербурзькій медико-хірургічній академії після закінчення медичного факультету Київського університету у 1874 році.

Повернувшись звідти через рік, ставши повноправним лікарем, опинився на посаді дільничного лікаря в Комишні, що під Миргородом. Тут він один мав обслуговувати до 40 тисяч населення. Чітка громадянська позиція лікаря, вимоги до санітарного стану місць праці та побуту селян, мало кому подобалися. Його звинувачують у приналежності до таємних гуртків, наглядають за пересуванням, підслуховують розмови, анують найнебезпечніші для влади висловлювання. Конфлікт з керівною верхівкою призвів до того, що, відпрацювавши термін, обов'язковий для випускників, через три роки він покинув рідну Миргородщину і на деякий час переїжджає на Чернігівщину. Згодом знову повертається, щоб працювати у Шишаках.

Там його було обрано гласним земства, Овксентій Богаєвський стає керівником медичної секції, яка об'єднувала 10 лікарів Полтавщини. На цей час припадає початок його науково-літературної діяльності. Він друкується в журналах «Русская медицина», «Здоровье», «Земство», складає «Нарис діяльності Шишацької земської лікарні» за 5 років. На підставі незаперечних даних, використовуючи всі можливості, які мав, за прикладом О. Герцена в «Колоколе», дзвонить в усі дзвони, показуючи дійсні причини поширення туберкульозу, холери, тифу, скарлатини, дифтерії, інших захворювань, у тому числі, венеричних [1,2,3].

Через якийсь час по тому земство переводить його керівником, а за посадою старшим лікарем Кременчуцької міської лікарні. Овксентій Богаєвський здійснює структурну перебудову лікарняного закладу, його переоснащення, придбання нового, у тому числі досконалого закордонного обладнання: революція торкнулася насамперед перев'язної, операційної та інших приміщень. Впроваджуються нововведення щодо виконання самих операцій, запобігання гнійних ускладнень, знеболювання.

Кременчуцька міська лікарня у 1883 році мала 8 корів, свій сад, город. Уся продукція йшла до столу хворих. Більш того, через великий наплив до лікарні людей із статками, обладнали в одному з приміщень пансіонат для заможних громадян першого та другого класу. Вони перебували в кращих побутових умовах, діставали калорійніше харчування. Для подружніх пар співробітників будувалось житло, працівники мали низку пільг, одержували

надбавки до зарплати. Безкоштовно видавалися лікарняні сукні, халати. Було відкрито бібліотеку з книжками та періодикою.

За встановленою традицією, старший лікар повинен був особисто очолювати хірургічну службу. Досвід Богаєвського, добрі базові знання, читання відповідної літератури та зацікавленість досвідом колег допомогли йому у цій царині, але для роботи в такому обсязі, що надавався у великому промисловому місті, ще не був готовий. Тому, користуючися з того, що дістав житло на території лікарні, буквально дні і ночі проводить в операційній, анатомії. Поглиблює знання з топографічної анатомії, оперативної хірургії, відточує техніку хірургічних втручань.

Овксентій Трохимович Богаєвський прославився як хірург-новатор з широким діапазоном хірургічної діяльності. Першим в Україні здійснив резекцію шлунка з приводу ракового захворювання зі сприятливим віддаленим результатом. створив велику школу хірургів-практиків, брав участь у роботі багатьох російських та 4 міжнародних хірургічних з'їздів у Берліні, Парижі, Відні, Москві [3,5].

Провінційна Кременецька лікарня стала відомою. Сюди в повному складі приїждять делегати київського з'їзду лікарів, учасники Пироговського з'їзду. Постійні гості Кременчука — визначні діячі медицини як Росії, так і зарубіжжя. Вони хотіли не лише побачити лікаря та оновлену завдяки його старанням лікарню, а й вивчити багатий передовий на той час досвід, здобутий у лікувально-профілактичній роботі, організації хірургічної справи, а особливо у здійсненні операцій на оці, що висунуло Кременчук на позиції провідного офтальмологічного центру.

Овксентій Трохимович Богаєвський не тільки приймав гостей, а й сам чимало поїздив по світу. Він вивчає організацію медико-санітарної служби в Москві, Санкт-Петербурзі, Берліні, Парижі, Відні, бере участь у з'їздах, конференціях, що проводяться в найкращих клініках світу. Він обирався членом кількох міжнародних лікарських об'єднань, був делегатом майже всіх Пироговських з'їздів.

О.Т. Богаєвський організував в Кременчуці при лікарні 4-річну жіночу фельдшерську школу на 160 осіб, яка готувала так званих повитух та фельдшериць для всієї губернії.

З ініціативи прогресивних медиків Кременчука у 1885 році засновано Кременчуцьке товариство лікарів. Першим головою був обраний лікар Мельников, а з 1888 по 1905 роки товариство беззмінно очолював Овксентій Трохимович Богаєвський. Ним було підготовано і виголошено на засіданнях багато доповідей різноманітної та актуальної тематики. Одним із своїх завдань Товариство вбачало організацію безкоштовної або за помірну плату медичної допомоги бідному населенню. Така лікарня була започаткована в 1887 році у винайманому приміщенні. Пізніше, в подарованому фабрикантом Сандомирським у 2-х поверховому будинку

по вул. Докторській, поблизу земської лікарні, було відкрито лікарню Товариства кременчуцьких лікарів із пологовим притулком, лабораторією. Щорічно лікарі здійснювали тут безкоштовний прийом до 13 тисяч хворих, приймали близько 160 пологів, проводились щеплення. Ця лікарня, як і очолювана О. Богаєвським земська лікарня, з відкриттям акушерсько-фельдшерської школи, стала базою підготовки повивальниць і фельдшерів [1,2,3].

Овксентій Богаєвський не мислив себе поза громадською діяльністю. Був головою Опікунської ради Кременчуцької жіночої гімназії, обирався повітовим (в Шишаках) та губернським земським гласним (депутатом). Вважається, що завдяки його зусиллям в місті було запроваджене централізоване водопостачання, відкрито дезкамеру, продовжено трамвайну лінію до земської лікарні. З 1886 року Богаєвський був членом хірургічного товариства М.І. Пирогова і учасником майже всіх Пироговських з'їздів, міжнародних конгресів у Берліні (1890 р.), Москві (1897 р.), Парижі (1900 р.), був членом російського та міжнародного (Брюссель) товариства хірургів, почесним членом лікарських товариств в Україні (роменського, мелітопольського). У 1900 році був обраний товаришем (співголовою) 1-го з'їзду російських хірургів.

За різними даними, ним опубліковано від 80 до 100 наукових праць у журналах «Земство», «Здоровье», «Русская медицина», «Вестник офтальмологии», «Летопись русской хирургии», «Медицинское обозрение», «Практический врач», «Хирургический архив Вельяминова», «Centrallblatt für Chirurgie». Богаєвський О.Т. став учителем цілої низки провідних хірургів, фахівців у галузі громадського здоров'я, земської медицини, організаторів вітчизняної охорони здоров'я радянського періоду.

Ординаторами Кременчуцької лікарні з 1883 по 1912 роки були лікарі В. Анкундінов, А. Орловський, С. Масенко, М. Глаголев, І. Рубцов, Л. Оречкін, А. Дегтярьов, В. Лизогуб. Пройшовши хірургічну школу О.Т. Богаєвського, А. Орловський став провідним хірургом у Полтаві, І. Рубцов – в Миргороді, М. Кузнецов – Харкові. Серед учнів О. Богаєвського були Ч. Бржеський, Я. Білий, В. Токаренко, С. Платонов, І. Асенін.

У 1911 році Київський університет присвоїв Овксентію Трохимовичу Богаєвському науковий ступінь доктора медицини без захисту дисертації. У 1913 році Богаєвський залишив роботу і у 65-річному віці стає консультантом своєї та єврейської міської лікарні.

Практично не дослідженим періодом біографії О. Богаєвського залишається радянський. За неперевіреними публіцистичними даними в 1925 році медична громадськість «широко відзначила 50-річчя трудової діяльності», «йому присвятив свою роботу I з'їзд хірургів Лівобережної України в Харкові». На з'їзді О. Богаєвський доповів про хірургічне лікування гіпертрофії простати. В Радянській Україні Богаєвському було присвоєне звання Героя Праці

та призначена персональна пенсія. В енциклопедичних та більшості біографічних праць про цей факт не згадується [3].

Працював Овксентій Богаєвський до самої смерті і помер 5 грудня 1930 року та похований у Кременчуці. На той час частина території цвинтаря, де був і родинний склеп Богаєвських, відійшла до артилерійського складу, поховання зрівняні з землею. До сьогодні залишається не відомим місце поховання і доля праху видатного українського лікаря, вченого і вчителя, громадянина.

У 2016 році в пам'ять про відомого земляка Кременчуцька міська рада перейменувала вулицю 40-річчя Жовтня на вулицю лікаря Овксентія Богаєвського, а на території першої міської лікарні йому встановлено пам'ятну стелу.

Список використаних джерел

1. Богаєвський Овксентій Трохимович // ЕСУ- К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-35718>
2. Богаєвський Овксентій Трохимович Ucoz.ru <http://slavia.do.am> > index
3. Городнича О.Ю. , Федущак А.Л. Земський лікар Богаєвський: Життєвий шлях і суперечності вітчизняної біографістики // Історія медицини та фармації. – К., 2014. – С. 47 – 54.
4. Українська радянська енциклопедія / гол. ред. М. П. Бажан ; — К. : Головна редакція УРЕ, 1974–1985. – т.1.
5. Шендеровський В.А. Хірург зі світовим ім'ям (О.Т. Богаєвський) // Нехай не гасне світ науки. – К.: , 2006.

УДК 378.147:614.25

ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Л. С. Зюзіна, В. К. Козакевич, О. І. Мелашенко, О. Б. Козакевич,

І. Ю. Ващенко

Полтавський державний медичний університет

Актуальність сучасних проблем доквілля потребує більш ретельного перегляду екологічної підготовки майбутніх лікарів та нового осмислення екологічного виховання. Реальність сьогодення – це збільшення кількості екологічно обумовлених хвороб. Транспредметні знання являються підґрунтям для екологічних компетенцій і забезпечують фундаменталізацію освіти.

Здобувачі освіти, потрапляючи на клінічні кафедри, вже мають знання з біології, хімії, гістології, анатомії. До складу ціннісно-орієнтованих і системоутворювальних компетенцій на теперішній час відносять життєві компетенції, різновидом яких є екологічні компетенції [1].